

מאמצים את מגילת העצמאות

לאור חזונם של נביאי ישראל "תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום"

כל אחד ואחד מערכים אלה: חירות, צדק ושלום הינו ערך מרכזי במסורת המקראית והבתר מקראית.

הנביאים שספריהם הנם חלק מהתנ"ך – הקאנון היהודי, נתפסו על ידי מחדשי הגאולה היהודית מדינית ריבונית – הציונים, כמי שתבעו דרישות חברתיות ומוסריות מעם ישראל. את התביעה לחירות, צדק ושלום שהנה חלק מתביעה לדרישה חברתית ומוסרית ניתן לבסס על אמירותיהם.

כך למשל:

מן הנביאים:

מיכה ו', ז' - ח'. ישעיהו א', י' - י"ז, ישעיהו נ"ח, א' - ט'

מתוך תפילת שמונה עשרה ליום חול.

תקע בשופר גדול לחרותנו, ושא נס לקבץ גליותינו, וקבצנו מהרה יחד מארבע פנפות הארץ לארצנו. ברוך אתה יהוה, מקבץ נדחי עמו ישראל. השיבה שופטינו כבראשונה, ויועצינו כבתחלה. והסר ממנו גגון ואנחה, ומלך עלינו מהרה אתה יהוה לבדך, בחסד וברחמים בצדק ובמשפט. ברוך אתה יהוה, מלך אוהב צדקה ומשפט. (בעשיית: המלך המשפט)

עשה שלום (בעשרת ימי תשובה: השלום) במרומי, הוא ברחמי ועשה שלום עלינו, ועל כל-עמו ישראל, ואמרו אמן.

אבות דרבי נתן ב'ג'

"והלוחות מעשה אלהים המה, מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות" (שמות ל"ב) אל תקרא חרות אלא חירות, שכל מי שעוסק בתורה - הריהו בן חורין לעצמו.

שני יסודות / זלדה

מתוך: שירי זלדה, הקיבוץ המאוחד, 1985

הלהבה אומרת לברוש כאשר אני רואה כמה אתה שאנן כמה עוטה גאון משהו בתוכי משתולל. איך אפשר לעבור את החיים הנוראים האלה בלי שמץ של טירוף בלי שמץ של רוחניות בלי שמץ של דמיון בלי שמץ של חירות בגאווה עתיקה וקודרת. אילו יכולתי הייתי שורפת את הממסד ששמו תקופות השנה ואת התלות הארורה שלך באדמה, באויר, בשמש, במטר ובטל. הברוש שותק. הוא יודע שיש בו טירוף שיש בו חירות שיש בו דמיון שיש בו רוחניות אך השלהבת לא תבין השלהבת לא תאמין.

© כל הזכויות שמורות למחברת ולאקו"ם www.acum.org.il

"חוסר יהודי במבחן השעה" / הרב משה גרינברג עת לעשות 1, תשמ"ח עמ' 11

" לפי רעיון המדינה היהודי, המדינה נוסדה כדי להגשים יעוד... העצמאות והריבונות המדינית נתפסו- מן המקרא ואילך- כזכות המותנית בכך שהמדינה תהיה כפופה לאורח חיים של קדושה. אם אין תנאי זה מתקיים, מאבדת המדינה את זכות קיומה ונידונה לכליה. תפיסה זו היא הגורם המשווה מידה כה רבה של רצינות לקריאת הנביאים לראשי העם ובניו, להקים חברה של חסד משפט וצדקה"

הנביאים / אברהם השל, 1962

"מעל לכל, הנביאים מזכירים לנו את מצבו המוסרי של העם: מעט הם האשמים אבל כולם אחראים. אם נודה שהפרט תלוי במידה מסוימת ברוח החברה, אזי חטאו של היחיד חושף את שחיתותה של החברה. בקהילה שאיננה אדישה לסבל ואיננה סובלת אכזריות והונאה, בקהילה הדואגת ללא הקף לאלוהים ולכל אדם יהיה החטא נדיר ולא נפוץ".

על פרשת דרכים / אחד העם, כרך א', תשכ"ה, כהן ונביא, עמ' ק"פ.

הרעיון העיקרי של הנבואה העברית היה: ממשלת הצדק המוחלט בכל הבריאה כולה; מלמעלה – על ידי 'צדיקו של עולם', האוחז בידו מדת משפט ושופט כל בריותיו בצדק, ומלמטה – על ידי האדם, שנברא בצלם וצריך להדבק במידת קונו ולעזור לו כביכול בהנהגת עולמו בדרכי צדק. הרעיון הזה עם כל תולדותיו הדתיות והמוסריות היה נשמת חייהם של נביאי ישראל, רק בו ראו הכל וחושך ממנו אין דבר נחשב בעיניהם למאומה.

"בזכות המבוכה ובגנות הטיח" / ברל כצנלסון. 1940

דברים בכינוס מדריכי עליית הנוער, ב' בתמוז ת"ש, כתבים- כרך ט', תש"ח, עמ. 262.
"מי שבא לעקור את גאולת ישראל ממסכת ערכי המוסר והשחרור של האדם איננו מגביר את גורמי הגאולה. כי אם הצדק והמשפט והחירות אינם עוד יסוד מוסד, אז מדוע עליה, מדוע התיישבות, מדוע הצלת עם ותקומת ישראל?
לא, הציונות לא הייתה קמה – ולא תקום-בעולם שכולו כופר בצדק ובמשפט ובחירות לכל הנברא בצלם. והיא לא תתכחש לערכי אדם אלה, כי בכך היא מוציאה את גזר דינה על עצמה"

מדוע בחרו מנסחי המגילה להתבסס על "חזון נביאי ישראל"?

שאלום לדין במליאה / בקבוצות

- מה לדעתכם. משמעות המושגים : חירות צדק ושלום במגילה?
- כיצד מושגים אלו מתבססים בהמשך המגילה?
- מדוע דווקא ערכים אלה? מה הזיקות ביניהם?
- האם היית יכול להציע ערכים אחרים?

"תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל"

אבי שגיא וידידה שטרן, "מסע החירות ומשא האחריות", "הארץ" ניסן, תשס"ח

"החירות אינה מתמצה בשאיפה לשחרור משעבוד. שחרור יוצר חופש לנוכח האחר - פרעה - אך אין הוא מעניק למשחרר חופש לנוכח עצמו. גם אדם משוחרר מבחינה פוליטית וחברתית אינו בהכרח בן חורין בהווייתו הפנימית, אם הוא שואב את ערכו העצמי מהפירורים הנופלים משולחנו של הזולת, כביטוי של קירקגור. מרידתו של עבד, המסתכמת באמירת "לא!" לאדון, אינה מבטיחה את חירותו, שכן גם היא, ממש כמו אמירת "כן!", אינה אלא ביטוי לתלות באדון. גם מי שניצח במאבק שחרור הרואי נותר שבוי במכלאות השעבוד - עבד שברוח - אם אין הוא מצליח להציב הצעה חלופית לאפשרות שאותה שלל. ההימלטות מעול, ללא עיצוב של תפישת עולם עצמאית שאינה מפנה את מבטה החוצה, אמנם מאפשרת חירות שלילית, אך אינה יוצרת חירות במובנה החיובי. דורנו ניצב מחדש על גדות ים סוף. בניגוד לדור מצרים לא סמכנו על הנס ולא החרשנו. דורות של לוחמים וחלוצים שרו: "נס לא קרה לנו, פך שמן לא מצאנו". שילמנו דמי התנסות יקרים והצלחנו - הים נקרע וקמה המדינה היהודית הריבונית. ואולם, שחרורנו הפיסי, ממש כמו יציאת מצרים, הוא רק תחנת המוצא בדרך ארוכה. המסע אל החירות הפנימית טרם תם, הוא בקושי החל. פרוס לפנינו מדבר גדול, ולאחריו "ילידי ענק" מאיימים. משכו של המסע אל השחרור מעבדות - רכישת החירות השלילית - היה קצוב: אלפיים שנה; לעומתו, המסע אל החירות החיובית לעולם לא ייתם."

© כל הזכויות שמורות למחברים

הצעות לדין:

- מהי 'עבדות שברוח' עבור האדם בן זמננו?
- מה הקשר בין עיצוב השקפת עולם לבין חירות?
- מה מבקשים כותבי המאמר מאיתנו, החיים במדינת ישראל העצמאית?